

Valikkursus „Kõne ja väitlus“

1. Üldalused

Suulise tekstilooe valikkursus keskendub suulise eneseväljenduse, eesmärgistatud kuulamise ja argumenteeritud esinemise ning tagasiside arendamisele.

1.1 Valdkonnapädevus

Keelevaldkonna õppeaine õpetamise eesmärk gümnaasiumis on kujundada õpilastes keelepädevus, mis hõlmab teadmisi ja oskusi, kujundamaks keele- ja kultuuriteadlikku inimest, kes käitub nii suulises kui ka kirjalikus väljenduses verbaalsele ja sotsiaalsele kontekstile vastavalt. Keelepädevus tähendab oskust eri liiki tekste mõista, luua, analüüsida ja kriitiliselt hinnata. Valikkursus on osa keelepädevuse kujunemisest. Kursus aitab taotleda järgmiseid valdkonnapädevusi:

- 1) väärtustab keelt kui avaliku suhtluse vahendajat ning mõtlemiss- ja tunnetusvahendit;
- 2) toimib keeleteadlikult, väljendub selgelt, eesmärgipäraselt ja üldkirjakeele normidele vastavalt nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses, märkab ja arvestab keeles toimuvaid muutusi;
- 3) mõistab, analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki tekste ning eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit.

1.2 Ainevaldkonna õppeaine arvestuslik maht

35 õppetundi

1.3 Õppeaine kirjeldus

Valikkursusega taotletakse, et õpilane:

- 1) väljendab ennast suulises keelekasutuses selgelt ja sobivalt;
- 2) argumenteerib veenvalt ning oskab kaitsta oma seisukohti;
- 3) rakendab kriitilist mõtlemist.

1.4 Valdkonnaülene lõiming, üldpädevuste arengu toetamine ja õppekava läbivate teemade käsitlemine

Valdkonnaülene lõiming:

Valikkursuse jooksul on lõiminguvõimalusi ka teiste õppeainetega. Õpilased peavad väitluseks ettevalmistamisel leidma ka võõrkeelset informatsiooni. Lisaks soodustab kursuse jooksul arendatav lugemisoskus ja informatsiooni sünteesimine matemaatika õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist. Lisaks eeldab väitluseks valmistumine probleemi defineerimist ning lahenduste läbimõtlemist. Sotsiaalainete õpet toetab kursus mitmel moel. Ühiskondlike ja inimlike probleemide lahendamine eeldab ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kõne ja väitluse ettevalmistumisel toetavad sotsiaallaineid õppides omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest. Samuti on sotsiaallainetes tarvis arutus- ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise, mida arendatakse kursusel erinevate tekstidega töötades.

Peamiselt toetatakse valikkursusega järgmiseid üldpädevusi:

- 1) **Kultuuri- ja väärtuspädevus** – valikkursusel keskendutakse funktsionaalsele kirjaoskusele ja sobivate keelevahendite valikule nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses teiste inimestega. Seejuures on oluline analüüsida oma keelekasutust ning arvestada suhtluspartneriga. Väitluse puhul on vajalik ka olla salliv ja koostööaldis ning panustada grupitöös ühiste eesmärkide saavutamisse.
- 2) **Sotsiaalne ja kodanikupädevus** – valikkursusel on vaatluse all teemad ja tekstid, mis aitavad kujundada teadlikku ja vastutustundlikku kodanikku. Lisaks on ühiskonna demokraatliku arengu puhul oluline, et noored oskaksid argumenteerida ja oma seisukohti tõestada. Üheks väljundiks on ka see, et õpilane tunnetakse end dialoogivõimelise ühiskonnaliikmena. Õpitakse austama ühiskondlikku mitmekesisust ning aktsepteerima inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi.
- 3) **Enesemääratluspädevus** – valikkursuse jooksul peab õpilane kirjutama eneseanalüüse, mis aitab mõista ja hinnata adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi. Lisaks annab õpetaja kursuse jooksul pidevat tagasisidet, et õpilasel oleks kergem oma võimeid analüüsida.

- 4) **Õpipädevus** – valikkursuse õppesisu eeldab, et õpilane õpib eristama fakti ja arvamust eristamist, hankima eri allikatest teavet, koostama eri liiki tekste ning kujundama ja sõnastama oma arvamust.
- 5) **Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane ning digipädevus** – kursusel tuleb sõnastada probleeme, arutleda lahendusteede üle, põhjendada valikuid ja analüüsida tulemusi. Õpitakse kasutama digivahendeid ning veebipõhiseid õpikeskkondi.
- 6) **Ettevõtlikkuspädevus** – väitlemine eeldab õpilastelt probleemide lahenduste otsimist, lisaks on kursuse õppetegevusena plaanis korraldada näidisväitlus, mille ühed korraldajad on õpilased ise. Seega eeldatakse õpilaste omaalgatust ja aktiivsust.

Õppekava läbivate teemade käsitlemine:

- 1) **Elukestev õpe ja karjääri kujundamine** – arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, suutlikkust oma arvamust kujundada ja väljendada ning probleeme lahendada. Taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks.
- 2) **Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus** – väitlusteemade valikul võetakse arvesse ühiskonnas olulisi probleeme. Selle kaudu taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks.
- 3) **Teabekeskond ja mediakasutus** – taotletakse õpilase kujunemist teadlikuks ja analüüsivaks inimeseks, kes tajub ja teadvustab adekvaatselt ümbritsevat teabekeskkonda, suudab allikaid kriitiliselt analüüsida ja kasutada.
- 4) **Keskkond ja jätkusuutlik areng** – valikkursuses toetatakse neid arengusuundumusi teemakohaste tekstide ning neis tõstatatud probleemide üle arutlemisega suulises ja kirjalikus vormis. Lisaks eeldab väitlus, et õpilane on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.
- 5) **Tehnoloogia ja innovatsioon** – otsitakse informatsiooni, tehakse videoid.
- 6) **Väärtused ja kõlblus** – taotletakse õpilase kujunemist kõlbeliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid ning oskab neid silmas pidada.

1.5 Õppe kavandamine ja korraldamine

- 1) teoreetiline osa;
- 2) praktilised tööd;
- 3) heli- ja videosalvestused ning nende analüüs.

1.6 Hindamine

Hinnatakse kursuse kestel toimuvat tegevust, analüüsitakse õpilase teadmisi, oskusi, aktiivsust ja panust tegevustesse. Õpilane saab kursuse jooksul igale tööle individuaalset tagasisidet, seda nii suuliselt kui ka kirjalikult. Hindamise eesmärk on toetada õpilase arengut ja teda innustada ning suunata. Kursuse algul teavitab õpetaja, kuidas on kursus üles ehitatud ning millistel alustel toimub hindamine.

Hinde „arvestatud“ saamiseks peab õpilane:

- 1) esitama etteantud tööd, mis vastavad nõuetele;
- 2) osalema aktiivselt praktilistes tegevustes ja tunnitöös.

1.7 Õpikeskkond

- 1) kaasõpilaste seisukohti austav ja arvestav õhkkond;
- 2) digivahendid (videokaamera, diktofon, mikrofon);
- 3) kõne esitamine koolisündmustel (võimalusel ka väljaspool kooli);
- 4) õppetöö ka väljaspool klassiruumi;
- 5) õpperuumi mööbli ümberpaigutamise võimalus.

2. Õppesisu

2.1 Teemad

Kõne kui suhtlusolukord. Kommunikatsioonimudel. Verbaalne ja mitteverbaalne suhtlus. Suhtlustökked. Kõne veenvuse tegurid. Kehakeel. Argumenteerimine ja emotsionaalsus.

Kõne koostamine ja esitamine. Kõne kui suulise monoloogi ja dialoogi liigid (ettekanne, sõnavõtt, koosolek, läbirääkimised, väitlus, repliik vm). Kõne eesmärgid. Kõne osad. Suulise kõnesündmuse ettevalmistamise etapid. Näitlikustamine. Esinemishirm. Parakeel. Esinemisstiil ja -kultuur.

Kõne kuulamine ning kõnele reageerimine. Repliik ja küsimuste esitamine. Erinevad kuulajatüübid. Kuulamistakistused.

Väitlemine. Väitluse olemus. Jaatav ja eitav kaasus. Kaasuse ülesehitus: teema, tuumsõnad, definitsioon, kriteerium, argumentatsiooni struktuur, tõestusmaterjal, topos. Ümberlökkamine, taastugevdamine. Ristküsitlus. Kohtunikutöö ja tagasiside andmine

2.2 Õpitulemused

Valikkursuse lõpus õpilane:

- 1) tunneb tüüpilisi suhtlusolukordi, kõne liike ning avalikule esinemisele esitatavaid nõudmisi;
- 2) argumenteerib veenvalt ja oskab kaitsta oma seisukohti;
- 3) moodustab ja esitab teemakohaseid küsimusi;
- 4) koostab ning esitab eri liiki kõnesid;
- 5) teeb ettekande näitvahenditega;
- 6) jälgib tolerantselt ja kriitiliselt diskussiooni ning annab tagasisidet.